

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta (HE 86/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 57/2024 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- kaupallinen neuvos Kari Virtanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- Senior Director, Startup & Regional Partners Marjo Ilmari, Business Finland Oy
- johtaja Ville Salmi, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- toimitusjohtaja Pia Santavirta, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- lakiasianjohtaja Hanne Stenman, Suomen Teollisuussijoitus Oy
- toimitusjohtaja Juuso Heinilä, Finnvera Oyj
- vt. toimitusjohtaja Toni Mikkonen, Ilmastorahasto Oy
- toimitusjohtaja Risto Murto, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- toimitusjohtaja Tuomas Oijala, Spinnova Oyj
- sijoitusasiantuntija Jouni Hakala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Tiina Laisi-Puheloinen, Finnish Business Angels Network ry
- toimitusjohtaja Jaakko Kiander, Keva
- toimitusjohtaja Anne Horttanainen, Pääomasijoittajat ry
- professori Ari Hyytinen
- professori Sami Moisio
- professori Otto Toivanen

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Business Oulu -liikelaitos
- Business Finland Venture Capital Oy
- Vaasanseudun kehitys Oy
- Keskuskauppakamari
- Suomen startup-yhteisö
- Teknologiateollisuus ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä. Samalla kumottaisiin Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annettu laki, Business Finland Venture Capital Oy:stä annettu laki sekä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 1 §:n 4 momentti. Lisäksi muutettaisiin Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annettua lakia.

Esitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteisiin, joilla tehostetaan ja keskitetään valtion pääomasijoitustoimintaa muun muassa tarvittavilla yritysjärjestelyillä. Esityksen mukaan Suomen Teollisuussijoitus -konsernilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet toimia tehokkaasti valtion pääomasijoitus- ja yritysrahoitusyhtiönä ja hoitaa konsernin teollisuuspoliittista tehtävää tiiviissä yhteistyössä muiden erityisrahoitusyhtiöiden, kuten Finnveran, kanssa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotus kytkeytyy hallitusohjelman tavoitteisiin ja kirjaukseen, jonka mukaan valtion kotimaista pääomasijoitus- ja yritysrahoitustoimintaa tehostetaan keskittämällä Business Finland Venture Capital Oy, Oppiva Invest Oy ja Ilmastorahasto Oy osaksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä (Tesi). Tavoitteena on antaa uudelle toimijalle nykyistä vahvemmin talouden kasvuun ja uudistumiseen sekä investointien edistämiseen kytkeytyvä teollisuuspoliittinen tehtävä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä koskevaa lainsäädäntöä vastaamaan hallitusohjelman järjestelylle asettamia tavoitteita. Nykyisen Business Finland Venture Capital Oy:n (BFVC) omistus ja omistajaohjaus siirtyisivät Suomen Teollisuussijoitus Oy:hyn. BFVC:n nimi muutettaisiin Teollisuustuki Oy:ksi ja siitä säädettäisiin oma lakinsa. Lait Ilmastorahasto Oy:stä ja Business Finland Venture Capital Oy:stä kumottaisiin. Ilmastorahaston ja Oppiva Invest Oy:n toiminnot lakkautettaisiin. Oppiva Invest Oy:n osalta lainmuutostarpeita ei ole, koska yhtiöstä ei ole erityislainsäädäntöä.

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

Järjestelyn lopputuloksena valtion omistamien neljän pääomasijoitusyhtiön sijaan toimisi kaksi yhtiötä, Suomen Teollisuussijoitus Oy ja Teollisuustuki Oy. Ehdotuksella on arvioitu saavutettavan merkittäviä synergiaetuja ja tehokkuushyötyjä päällekkäisten toimintojen yhdistämisen myötä. Myös markkina- ja asiakasnäkökulmasta valtion toiminta muodostaisi selkeämmän ja kustannustehokkaamman kokonaisuuden, jolla olisi yhteinen strategia ja päämäärä. Aikaisempaa laajemman rahoitusinstrumenttien valikoiman on arvioitu vahvistavan uuden konsernin toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä muiden julkisen sektorin rahoituslaitosten kanssa. Samalla korostuisi entistä tiiviimpi yhteistyö hallinnonalan muiden erityisrahoituslaitosten, muun muassa Finnveran ja Business Finlandin, sekä muiden julkisten toimijoiden, kuten Solidium Oy:n ja Euroopan investointipankkiryhmän, kanssa.

Uudistuksen myötä Business Finland Venture Capital Oy:n markkinaehtoinen toiminta sekä tehdyt markkinaehtoiset rahastosijoitukset keskittyisivät Suomen Teollisuussijoitus Oy:hyn. Valtiontukiehtoiset rahastosijoitukset jäisivät Business Finland Venture Capital Oy:stä muodostettavaan Teollisuustuki Oy:hyn.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia lähtökohdiltaan perusteltuina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavassa esitetyin perusteluin ja yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetyin muutoksin.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausuntonsa (PeVL 57/2024 vp — HE 86/2024 vp). Perustuslakivaliokunnan arvioinnin kannalta merkitykselliseksi on muodostunut ennen muuta kysymys siitä, onko lakiehdotuksen mukainen valtiontukiehtoisen rahoituksen myöntäminen perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu julkinen hallintotehtävä.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että Teollisuustuki Oy:lle lailla nyt säädettäväksi ehdotettua rahoitustehtävää hoidettaisiin sijoitus- ja rahoitustoiminnassa tyypillisesti käytetyillä yksityisoikeudellisilla instrumenteilla, jotka muodostuvat oman ja vieraan pääoman ehtoista rahoitustuotteista. Rahoitusinstrumenttien käyttäminen on sopimusperusteista. Rahoitukseen ei liity hakumenettelyä, lakisäätöisiä myöntämiskriteereitä tai rahoitusehtoja taikka muita hallinnolliselle päätöksenteolle ja lain soveltamiselle tyypillisiä piirteitä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitettussa Teollisuustuki Oy:n rahoitustoiminnassa ei myöskään ole kysymys lain toimeenpanotehtävästä tai viranomaisen järjestämisvastuulla olevasta lakisäätöisestä palvelutehtävästä. Siinä tarkoitettuun rahoitustoimintaan sisältyvät tehtävät rinnastuvat muodoltaan ja sisällöltään sellaiseen yksityisoikeudelliseen ja sopimusperusteiseen rahoitustoimintaan, jota ei harjoiteta julkisena hallintotehtävänä tai jossa ei ole tosiasiallisen hallintotoiminnan piirteitä. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että valtiontuen myöntämiseen liittyy julkinen intressi, mutta tämän kaltainen julkinen intressi ei kuitenkaan vielä sinänsä tee yhtiöiden toiminnasta julkisen hallintotehtävän hoitamista.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että Teollisuustuki Oy:lle ei ehdoteta sellaisia tehtäviä, joiden vuoksi sitä koskevaa lakiehdotusta olisi arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunta on sen vuoksi katsonut, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 8 §:n säännös

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

yhtiön toimitusjohtajan, hallituksen jäsenten ja henkilöstön virkavastuusta on tarpeeton. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella myös virkavastuusäännökseen kiinteästi liittynyt viittaus vahingonkorvausvastuun soveltamiseen on tarpeeton. Talousvaliokunta esittää edellä sanotun huomioon ottaen hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 8 §:n poistamista jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyn perusteluin.

Arviointia

Pääomasijoitusmarkkinan kehitys. Hallituksen esityksen lähtökohtana on tarve vahvistaa valtiollista sijoitustoimintaa. Suomen pääomasijoitusmarkkina kehittyi varsin myönteisesti viime vuosiin asti, mutta erityisesti vuoden 2023 alusta alkaen suhdannenäkymä on huonontunut. Tämä on heikentänyt sijoitusten tuotto-odotuksia, lisännyt yritysten riskejä ja vaikeuttanut ulkomaisten VC-sijoittajien osallistumista isoihin myöhäisen vaiheen sijoituskierroksiin. Näkymiä ovat heikentäneet inflaation ja korkotason nousun ohella Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä edellä mainittujen tekijöiden heikentämä sijoitusten irtautumismarkkina. Tästä huolimatta suomalaiset kasvuyritykset keräsivät myös vuonna 2023 lähes 1,9 miljardia euroa rahoitusta.

Huolimatta varainkeruumarkkinan erityisesti aiempien vuosien myönteisestä kehityksestä ongelmaksi on tunnistettu suomalaisten VC-rahastojen pieni koko. Rahastojen mediaanikoko on 43 miljoonaa euroa ja keskikoko 54 miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen lähtökohtana on pyrkimys kasvattaa suomalaisten aikaisen vaiheen rahastojen kokoluokkaa kohti eurooppalaista keskiarvoa, jotta kotimaista pääomaa olisi tarjolla sekä start up -yritysten siemenvaiheeseen että myös enemmän pääomia vaativaan voimakkaan kansainvälisen kasvun vaiheeseen. Tavoitteena on turvata suomalaisten yritysten kasvua kansainväliseen mittakaavaan.

Ehdotettu rakenne. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotuksen peruslähtökohtaa ja tavoitetta on pidetty kannatettavana. Uuden järjestelyn on arvioitu selkeyttävän yritystukijärjestelmää ja tehostavan toimintaa päällekkäisyyksien karsimisen ja mahdollisten saavutettavien synergiaetujen kautta. Esityksen myötä Suomen Teollisuussijoitus -konsernilla on nykyistä paremmat edellytykset toimia tehokkaasti valtion pääomasijoitus- ja yritysrahoitusyhtiönä ja hoitaa konsernin teollisuuspoliittista tehtävää tiiviissä yhteistyössä muiden erityisrahoitusyhtiöiden, kuten Finnveran, kanssa. Talousvaliokunta pitää tärkeänä varmistaa tarvittaessa myös omistajaohjauksen keinoin tehtävänjaon selkeys Finnveran ja Teollisuussijoituksen välillä erityisesti oman ja vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen osalta. Myös markkinoilla tulee olla selvä käsitys eri toimijoiden rooleista. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota asiantuntijakuulemisessa esille nousseeseen tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia hallinnonalan toimijoiden nykyistä laajempaan tietojenvaihtoon.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä ehdotettua markkinaehtoisen ja valtiontukitoiminnan erottamista kahdeksi eri toiminnoksi, joista säädettäisiin eri laeissa. Järjestelyn seurauksena Teollisuustuki Oy vastaisi nykyisistä Business Finland Venture Capital Oy:n valtiontukitoiminnoista. On mahdollista, että myös jatkossa ilmenee tarvetta yksittäisille oman pääoman ehtoisille tukipäätöksille tai uudelle tukiohjelmalle konsernille määritellyn tukitehtävän puitteissa. Teollisuustuki Oy:n sijoitusten vuotuinen kappalemäärä jäänee kuitenkin hyvin pieneksi suhteessa konsernin sijoitusten kokonaisvolyyymiin. Talousvaliokunta korostaa, että valtiontukiehtoihin sijoituspäätöksiin tu-

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

lee soveltaa tiukkaa harkintaa ottaen huomioon EU:n valtiontukisääntelyn reunaehdot ja tasaverstaisten kilpailuedellytysten turvaaminen markkinoilla.

Ilmastorahasto Oy:n sulauttamista Tesiin perustellaan tehokkuushyödyillä. Talousvaliokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Suomen talouden kannalta merkittävät puhtaan siirtymän teolliset investoinnit etenevät. Tesillä voi olla tässä tärkeä rooli.

Markkinapuute ja valtion rooli. Hallituksen esityksen lähtökohtana on markkinapuutteen käsite ja arvio valtion roolin tarpeellisuudesta markkinakapeikkojen korjaajana ja pääomasijoitusmarkkinoiden kehityksen tukijana. Suomen pääomasijoitusmarkkinan rahoituskapasiteetin on todettu olevan kaukana eurooppalaisesta keskitasosta ja selkeästi alemmalla tasolla kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa.

Valtion roolista kasvuyritysten rahoittamisessa on talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa kuitenkin esitetty myös erisuuntaisia arvioita: huolimatta kasvurahoituksen hidastumisesta viime vuosina ei ole yksiselitteistä, että valtion roolia yritysten kasvurahoituksessa tulee kasvattaa. Samalla uudistuksen perusteluja on pidetty osin ristiriitaisina ja erityisesti ehdotuksen perusteena pidettyä markkinapuutteen lähtökohtaa ongelmallisena.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että Suomen pääomasijoitusrahastojen pieni koko ei ole varsinaisesti markkinapuute. Liian korkean riskin vuoksi puuttuva rahoitus ei ole sellaisenaan merkki markkinapuutteen puutteesta, vaan sitä voidaan pitää osoituksena rahoitusmarkkinan toiminnasta: hyvin toimiva rahoitusjärjestelmä on valikoiva. Lisäksi on tuotu esille, että vaikka rahastojen suurempi koko voisikin olla pääomasijoittajien edun mukaista, tätä ei välttämättä kannata tavoitella julkisen tuen avulla. Samoin voidaan pohtia sitä, onko suomalaisyritysten kansainväliselle menestymiselle ja skaalautumiselle tietyissä tilanteissa lopulta myös eduksi se, että niiden rahoittajana toimii nimenomaan ulkomainen pääomasijoittaja. Ehdotuksen perusteluja on pidetty ristiriitaisina siltä osin, että markkinapuutteen yritysrahoitusmarkkinoilla voidaan arvioida tarkoittavan toimintaa, jota ei ole riittävästi yhteiskunnan kokonaisuhyötyä ajatellen, koska yksityiset toimijat arvioivat sen olevan kannattamatonta. Samalla ehdotuksessa kuitenkin esitetään, että Teollisuussijoitus tätä markkinapuutetta paikatessaan toimisi markkinaehtoisesti.

Tältä kannalta ehdotuksen hyväksyttävyyttä onkin arvioitava enemmän teollisuuspolitiikan tavoitteiden kuin hallituksen esityksessä tarkoitetun markkinapuutteen näkökulmasta. Esitetyn järjestelyn avulla Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle annettaisiin pääomasijoitusmarkkinan kehittämisen ohella nykyistä vahvemmin talouden kasvuun ja uudistumiseen sekä investointien edistämiseen keskittyvä teollisuuspoliittinen tehtävä, johon sisältyy myös uusien teknologioiden ja puhtaan siirtymän luomiin mahdollisuuksiin liittyvien investointien ja viennin vauhdittaminen.

Talousvaliokunta pitää keskeisenä, että sen lisäksi, että Teollisuussijoitus Oy pystyy jatkossa toteuttamaan laajemmin tehtävänsä suomalaisten kasvuvaiheen yritysten rahoittamisessa, sijoitusvolyymin kasvu voi vaikuttaa myönteisesti sen edellytyksiin hoitaa teollisuuspoliittisia erityistehtäviä, kuten strategisten toimialojen kehittämistä, merkittävien teollisen mittakaavan hankkeiden edistämistä, ulkomaisten investointien houkuttelemista Suomeen ja yksityisen pääoman kanavoimista markkinaan. Talousvaliokunta korostaa teollisuuspolitiikan näkökulmasta erityisesti Teollisuussijoituksen roolia korkean jalostusasteen ydinteknologioiden kehityksessä. Erityisesti

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

puhtaan siirtymän rahoitukseen liittyy kapeikkoja teknologioiden kaupallistamisessa tutkimuksesta pilotointiin sekä FoaK (first-of-a-kind) -laitosten rahoitusvaiheessa, jossa tuotanto skaalataan teolliseen mittakaavaan. Keskeistä on varmistaa, että Tesi-konsernin rooli markkinoilla on täydentävä ja toimialaneutraali huolimatta sille asetettavasta teollisuuspoliittisesta tehtävästä.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka rahastosijoittamista pidetään perinteisesti tehokkaimpana ja vähiten markkinoita vääristävänä rahoitusmuotona valtiolle, Teollisuus-sijoituksen mahdollisuus suoriin sijoituksiin tarjoaa keinon vaikuttaa kohdennetummin ja nopeammin kuin pelkän rahastosijoittamisen kautta. Suorilla sijoituksilla voi olla laajempaa yhteiskunnallista ja teollisuuspoliittista vaikuttavuutta myös silloin, kun niiden kautta pystytään rakentamaan Suomeen laajempaa rahoitus- ja innovaatioekosysteemiä. Talousvaliokunta korostaa myös hallituksen esityksissä mainittuja puolustusteollisuuden ja huoltovarmuuden kaltaisia sektoreita alueina, joilla suorilla sijoituksilla voi olla merkitystä turvallisuuspolitiikan kannalta. Huoltovarmuuden kannalta tällaisia intressejä voi liittyä myös esimerkiksi energiainfrastruktuurin turvaamiseen.

Valtion pääomasijoitustoiminta ei ole osa T&K-rahoitusta, mutta se on tärkeä osa innovaatioiden kaupallistamisen ekosysteemiä. Parhaillaan on käynnissä tutkimus- ja innovaationeuvoston johtama TKI-politiikan strategisten valintojen prosessi, jolla suunnataan TKI-politiikkaa edelleen. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että koko TEM-konsernin harjoittamassa teollisuuspolitiikassa ja nyt käsitellyssä olevan Teollisuussijoituksen strategiassa ja toiminnassa otetaan huomioon tämä prosessi ja siinä tehtävät valinnat.

Lainsäädäntö ja Tesin sijoitusstrategia. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että nyt esitetty sääntely muodostaa, sinänsä perustellusti, varsin väljät puitteet toiminnalle, ja uudistuksen onnistuminen riippuu keskeisesti Tesin sijoitusstrategian määrittelystä. Työ- ja elinkeinoministeriön on tarkoitus vahvistaa Tesin omistajaohjaajana Tesille uusi sijoitusstrategia loppuvuoden 2024 aikana. Tesin teollisuuspoliittinen tehtävä määritellään myöhemmin osana omistajaohjausta. On tärkeää varmistaa konsernin riittävä osaaminen sijoitustoiminnassa.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ja valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa on myös varsin laajasti käsitelty näkökohtia, jotka liittyvät hallituksen esityksen sijasta ensisijaisesti ministeriön asettaman työryhmän ehdotukseen Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi. Myöskään kuulemisessa esitetyt kriittiset arviot eivät monilta osin liity nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen vaan mahdollisiin Tesin sijoitusstrategian muutoksiin.

Keskeiseksi kritiikin aiheeksi kuulemisessa on noussut yhtiön kaventuva rooli rahastokentässä. Tämä on nähty haitallisena kehityssuuntana pääomasijoitusmarkkinoiden ja kasvuyritysten näkökulmasta. Työryhmän ehdotuksen mukaan Tesi sijoittaisi pääsääntöisesti kahteen ensimmäiseen rahastoon eli varainkeruukierrokseen, mutta työryhmän ehdotuksessa olisi myös joustoa perustelluissa tilanteissa. Harkittavaksi tulisivat tietyissä tilanteissa myös sijoitukset buy-out -rahastoihin, jotka edistäisivät niin sanottujen Mittelstand-yritysten luomista ja kasvua tai muita Tesille annettuja hallitusohjelman mukaisia tavoitteita.

Talousvaliokunta ei tässä mietinnössään ota kantaa Tesin strategiaa koskeviin linjauksiin, mutta pitää tärkeänä, että Tesillä on jatkossakin laaja-alainen tehtävä Suomen pääomasijoitusmarkki-

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

noiden kehittämisessä. Samalla valiokunta korostaa, että Tesin tehtävänä on toimia markkinaehtoisesti, täydentää pääomasijoitusmarkkinoita ja väistyä yksityisen sijoittajien tieltä, ei syrjäytä markkinatoimijoita.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. laki Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

4 §. Taloudelliset toimintaperiaatteet ja valtiontukien myöntäminen. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 4 momentissa olevan virheellisen viittauksen korjaamista. Viittauksen tulee kohdistua 2 ja 3 momentteihin 1 ja 2 momentin sijasta.

8 §. Vastuut. Talousvaliokunta ehdottaa poistettavaksi rikosoikeudellista virkavastuuta koskevan säännöksen perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 57/2024 vp — HE 86/2024 vp) perusteella. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että Teollisuustuki Oy:lle ei ehdoteta sellaisia tehtäviä, joiden vuoksi sitä koskevaa lakiehdotusta olisi arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta. Valiokunta on sen vuoksi katsonut, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 8 §:n säännös yhtiön toimitusjohtajan, hallituksen jäsenten ja henkilöstön virkavastuusta on tarpeeton. Myös erillinen, kiinteästi virkavastuusäännökseen liittynyt viittaussäännös vahingonkorvauslakiin esitetään poistettavaksi. Osakeyhtiölain 22 luvun 1 §:ssä säädetään johtohenkilön vahingonkorvausvelvollisuudesta, ja vahingonkorvausvastuu voi syntyä myös muulla perusteella, kuten rikosperusteisesti tai perustua vahingonkorvauslakiin. Vahingonkorvausvastuu voi siten toteutua sovellettavien yleislakien kautta. Hallituksen esityksen mukainen 8 § ehdotetaan sen vuoksi kokonaan poistettavaksi, ja hallituksen esityksen mukaisesta 9 §:stä tulee 8 §.

9 §. Voimaantulo. Hallituksen esityksen mukaisen 9 §:n numerointi ehdotetaan muutettavaksi hallituksen esityksen mukaisen 8 §:n poistamisen vuoksi 8 §:ksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 86/2024 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 86/2024 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yhtiön tarkoitus

Teollisuustuki Oy on valtiontukiehtoista pääomasijoitus- ja rahoitustoimintaa harjoittava ja valtion valtiontukea sisältävistä teollisuuspoliittisista sijoituksista vastaava yhtiö. Yhtiön tarkoituksena on edistää erityisesti suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten kasvua sekä uudistaa suomalaista teollisuutta ja elinkeinorakennetta. Yhtiön tarkoituksena on lisäksi vauhdittaa uusiin teknologioihin ja vähemmän ympäristöä kuormittavaan ja kestävään elinkeinotoimintaan siirtymiseen liittyviä investointeja Suomessa sekä kehittää pääomasijoitusmarkkinää ja korjata yritysten rahoituksen tarjonnassa esiintyviä puutteita.

2 §

Yhtiön tehtävät

Yhtiön tehtävänä on 1 §:ssä säädetyn tarkoituksensa toteuttamiseksi:

- 1) myöntää oman ja vieraan pääoman ehtoista rahoitusta ja välirahoitusta;
- 2) perustaa ja olla sijoittajana rahastoissa;
- 3) myöntää takauksia pääomarahastojen yksityisille sijoittajille;
- 4) osallistua Euroopan unionin rahoitusvälineisiin; ja
- 5) ostaa, myydä, omistaa ja hallita osakkeita, yhtiöosuuksia ja niitä vastaavia osuuksia sekä arvopapereita ja kiinteää omaisuutta.

Yhtiön tehtävänä on 1 momentissa säädetyn lisäksi palvelujen tuottaminen Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle. Yhtiö perii Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle tuottamistaan palveluista markkinaehtoiseksi katsottavan hinnan.

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

3 §

Yhtiön omistajaohjaus

Yhtiö on Suomen Teollisuussijoitus Oy:n kokonaan omistama ja se kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Suomen Teollisuussijoitus Oy vastaa yhtiön omistajaohjauksesta ja voi antaa yhtiölle yhtiön tarkoitukseen soveltuvia toimeksiantoja.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa yhtiön ohjauksesta koskien 4 §:n 2–4 momentissa ja 5–7 §:ssä tarkoitettuja valtiontukien myöntämiseen ja valvontaan liittyviä julkista valtaa sisältäviä tehtäviä.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa yhtiölle toimeksiantoja. Toimeksiannot voivat koskea 2 §:ssä ja 4 §:n 2–4 momentissa sekä 5–7 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

Enintään yksi kolmasosa yhtiön hallituksesta saa muodostua Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimitusjohtajasta, hallituksen jäsenistä tai työntekijöistä. Yhtiön hallituksen jäsenistä on vähintään kolmasosan oltava virkamiesjäseniä.

4 §

Taloudelliset toimintaperiaatteet ja valtiontukien myöntäminen

Yhtiö ei tavoittele toiminnallaan voittoa. Yhtiö voi tehdä sijoituksia tai myöntää rahoitusta yrityksiin, joilla arvioidaan olevan edellytykset kannattavaan liiketoimintaan.

Yhtiö myöntää päätöksellään tässä laissa tarkoitettua valtiontukea sisältävää rahoitusta. Yhtiö saa valtiontukea koskevien säännösten ja määräysten puitteissa ottaa sijoitustoiminnassaan ja muussa rahoitustoiminnassaan suurempaa riskiä tai tyytyä pienempään tuottoon kuin mitä yksityiset sijoittajat ovat valmiita hyväksymään taikka olisivat valmiita hyväksymään vastaavassa tilanteessa. Yhtiö voi myöntää valtiontukea sekä yksittäisenä tukena että yhtiön päätöksellä käyttöön otettavan valtiontukiohjelman kautta.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää antaa yhtiölle valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltamana erityisin perustein myös yksittäisiä valtiontukea sisältäviä oman tai vieraan pääoman ehtoisia sijoituksia koskevia teollisuus- tai elinkeinopoliittisia toimeksiantoja suomalaisten yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu rahoitus tai sijoitus voidaan toteuttaa vasta Euroopan komission hyväksytyä rahoitusta tai sijoitusta koskevan valtiontukipäätöksen, jos Euroopan unionin valtiontukea koskeva lainsäädäntö tätä edellyttää.

5 §

Takaisinperintää koskeva päätös

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää yhtiön myöntämän valtiontuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä.

Yhtiön tulee tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle ilmoitus tuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä, jos sen tietoon tulee peruste keskeyttämiselle tai takaisinperinnälle. Yhtiön ja sen kohderahaston hallinnointiyhtiön tulee toiminnallaan edistää tuen keskeyttämissäätöksen ja takaisinperintäpäätöksen toimeenpanoa.

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

Keskeyttämis- tai takaisinperintäpäätös tulee tehdä, jos yhtiön myöntämää valtiontukea ei ole osoitettu sisämarkkinoille soveltuvaksi.

Jos yhtiön sijoitukseen liittyvä valtiontuki perustuu johonkin muuhun kuin tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettuun komission asetukseen (EU) N:o 651/2014 (*ryhmäpoikkeusasetus*) tai Euroopan unionin komission hyväksymään yksittäiseen tukeen, keskeyttämis- tai takaisinperintäpäätös tulee tehdä, jos valtiontuen saaja on menetellyt valtionavustuslain (688/2001) 21 tai 22 §:ssä kuvatulla tavalla.

6 §

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuihin säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

7 §

Takaisinperintä ja viivästyskorko

Jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään työ- ja elinkeinoministeriön asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

~~8 §~~

~~*Vastuut*~~

~~Yhtiön toimitusjohtajaan, hallituksen jäseniin ja henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän käsitellessään 4 §:n 2–4 momentissa sekä 5–7 §:ssä tarkoitettuja toimia. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).~~

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) Ilmatorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annettu laki (173/2023);
- 2) Business Finland Venture Capital Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annettu laki (967/2013); ja
- 3) Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1146/2017) 1 §:n 4 momentti.

2.

Laki

Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen Teollisuussijoitus Oy –nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain (1352/1999) 1 ja 2 §, 4 §:n 2 momentti sekä 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 ja 2 § laeissa 76/2007 ja 1305/2013 sekä 4 §:n 2 momentti ja 5 § laissa 1305/2013, sekä

lisätään 3 §:ään uusi otsikko, 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1305/2013, uusi otsikko ja 6 §:ään uusi otsikko seuraavasti:

1 §

Yhtiön tarkoitus ja tehtävät

Suomen Teollisuussijoitus Oy on pääomasijoitustoimintaa harjoittava ja valtion teollisuuspoliittisista sijoituksista vastaava yhtiö, jonka tarkoituksena on edistää erityisesti suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten kasvua sekä uudistaa suomalaista teollisuutta ja elinkeinorakennetta. Toiminnan tarkoituksena on lisäksi vauhdittaa uusiin teknologioihin ja vähemmän ympäristöä kuormittavaan ja kestävään elinkeinotoimintaan siirtymiseen liittyviä investointeja Suomessa sekä kehittää pääomasijoitusmarkkinaa ja korjata yritysten rahoituksen tarjonnassa esiintyviä puutteita.

Yhtiön tehtävänä on 1 momentissa säädetyn tarkoituksensa toteuttamiseksi:

- 1) myöntää oman ja vieraan pääoman ehtoista rahoitusta ja välirahoitusta;
- 2) perustaa ja olla sijoittajana rahastoissa;
- 3) osallistua Euroopan unionin rahoitusvälineisiin;
- 4) ostaa, myydä, omistaa ja hallita osakkeita, yhtiöosuuksia ja niitä vastaavia osuuksia sekä arvopapereita ja kiinteää omaisuutta.

Yhtiö voi tarkoituksensa toteuttamiseksi omistaa muita pääomasijoitustoimintaa harjoittavia valtion erityistehtävayhtiöitä. Yhtiö vastaa näiden yhtiöiden omistajaohjauksesta pois lukien niiden valtioneutua sisältävät sijoitukset, joita koskevien julkisten hallintotehtävien ohjauksesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Yhtiö voi tehdä 1 momentissa tarkoitettuja sijoituksia vastaavia sijoituksia ulkomaisiin rahastoihin ja kohdeyrityksiin edellyttäen, että niiden toiminta edistää taloudellista kehitystä Suomessa.

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

2 §

Markkinaehtoisuus

Yhtiö toimii markkinaehtoisesti. Yhtiön toiminnan tulee olla liiketaloudellisesti kannattavaa pitkällä aikavälillä.

3 §

Osakekannan omistus

4 §

Hallinnolliset säännökset

Yhtiön on annettava työ- ja elinkeinoministeriölle sen pyynnöstä yhtiön tai sen konsernin toiminnan ohjaamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja.

5 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhtiön toiminnassa noudatettavista periaatteista, jotka koskevat:

- 1) yhtiön sijoitustoiminnan suuntaamista ja tavoitteita sekä sijoitusten hallintaa;
- 2) yhtiön riskienhallintaa, menettelytapoja sekä yhtiön raportointia;
- 3) muita kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja yhtiön toimintaan liittyviä yleisiä suuntaviivoja.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

Helsingissä 10.12.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen